

Emlékeim a Mesterről

Már huszonhat éve, hogy mesterünk, Barcsay Jenő nincs közöttünk. Jellegzetes, kedves alakja fél évszázadon keresztül szinte hozzátartozott ehhez a Duna-parti kisvároshoz, Szentendréhez. A hetvenes évek elején, amikor megnyílt a múzeuma, ő volt az egyedüli művész, aki felbecsülhetetlen értékű életművét ingyen felajánlotta a városnak. A megnyitón, a riporter kérdésére, hogy mit jelent számára Szentendre, a következőket válaszolta: „Itt alakult ki festészetem, Szentendre nélkül nem tudnám elképzelni piktúrámat”.

Amikor 1929-ben először jött Szentendrére és csatlakozott az előző évben alakult Szentendrei Festők Társaságához, meglátva a környező hegyeket, dombokat, egy életre eljegyezte magát a várossal, mert emlékeztette őt az elveszett szülőföldjére, Erdélyre.

A harmincas években ma már elmondhatatlan nélkülözések között élt, de mindig komolyan dolgozott. A nehézségeket ugyanolyan nemes egyszerűséggel viselte, mint később a siker éveit, a világhírt...

A háború után, 1945-ben meghívták a Képzőművészeti Főiskola Szemléleti Látszattan és Anatómia Tanszékeire tanárnak. Festői gyakorlatából már ismert elmélyültséggel és alaposággal látott munkához. Kitűnő tanárnak bizonyult. Lényeglátó módszerével művésznemzedékek rajztudását alapozta meg. 1953-ban megjelent Művészeti anatómiájában összegezte pedagógiai tapasztalatait. Ebben az időben jártam én is a Főiskolára. A mi generációnkon próbálta ki módszerét a gyakorlatban. Művészeti anatómiája az addig forgalomban lévő, könyvtárakban megtalálható művészeti anatómiákkal szemben új, funkcionális anatómia, amely a képzőművészet számára fontos szempontokat hangsúlyozza. A könyv világsiker lett, azóta újra és újra kiadják, eddig már tizenöt nyelvre fordították le.

Ebben az időben ismertem meg. Én még ahhoz a generációhoz tartozom, amely tisztelte mestereit. A tanár—tanítvány viszony később barátsággá alakult. Szentendrén fél évszázadon keresztül, tavasztól őszig dolgozott. 1957-ben ő ajánlott be az ún. Szentendrei Régi Művésztelepre. Néhány, mára klasszikussá vált mestert már a Főiskoláról ismertem, ők az odaérkezésemkor már javakorabeliek voltak. Huszonhét évesen én lettem a telep Benjaminja. Az öreg festőnők győzködték Barcsayt: „Te Jenő! Idehozol egy fiatal? Majd nyilvánosházat csinál a telepből.” Barcsay a következőképp szerelte le őket: „Most végzett nálunk a Főiskolán, ráadásul szentendrei is, és nem utolsósorban egy tehetséges festő.” Első szárnypróbálgatásaimat figyelemmel kísérték. Hamarosan megszerettek, barátságukba fogadtak, s a korkülönbség ellenére egyenrangúként kezeltek. Beválasztottak tagjaik közé. Az az időszak (1958-tól 1965-ig), amit közöttük töltöttem, pályám meghatározójává vált. Tőlük nemcsak mesterséget, festői látást tanultam, hanem életformájuk, a művészet iránti odaadásuk, tartásuk, erkölcsük számomra mindmáig példaképpül szolgál. Elsősorban Barcsay szigorú festőlogikája, sallangmentes képépítő példája, páratlan komolysággal felépített monumentális életműve, művészi magatartása imponált.

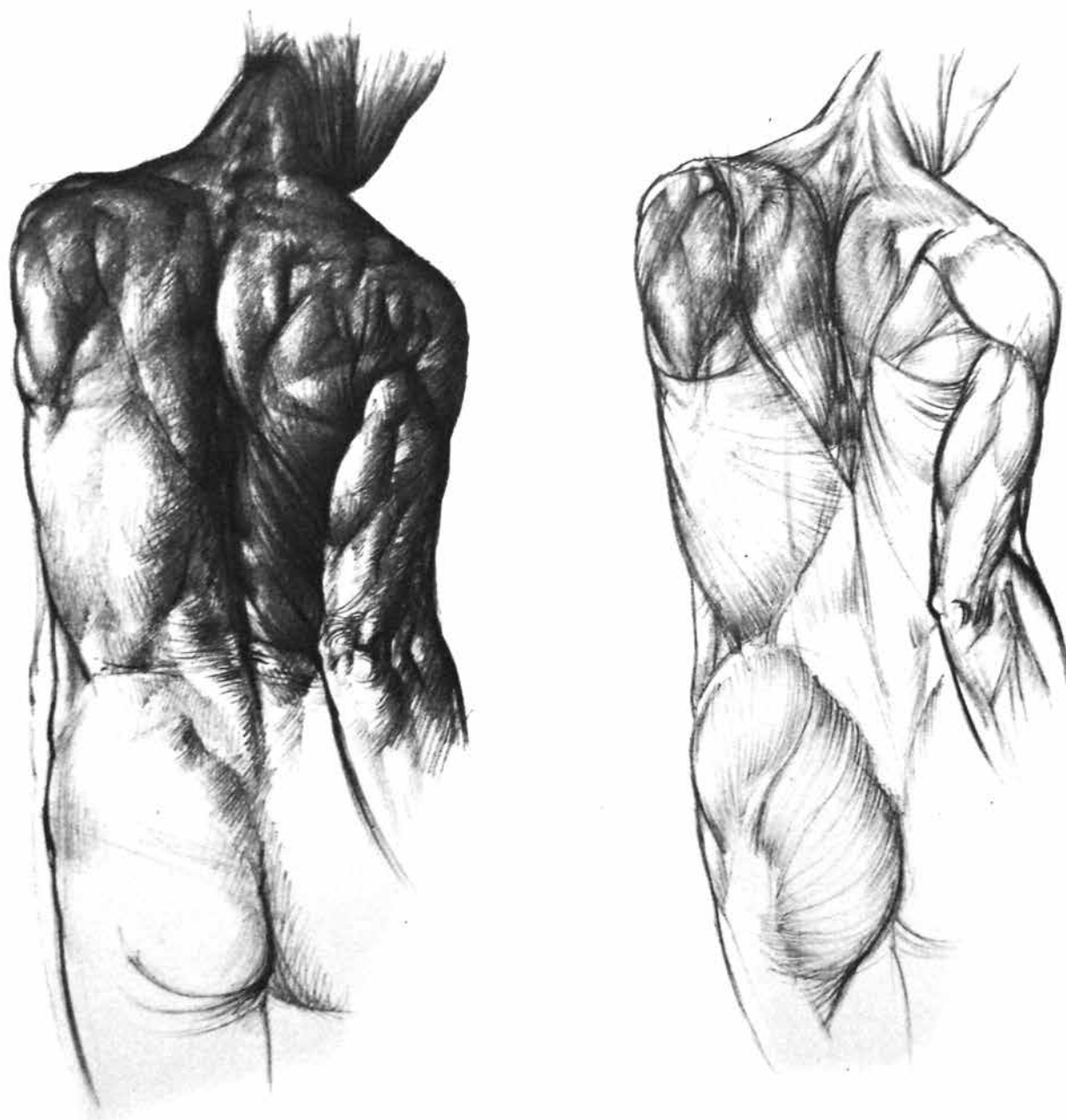
Barcsay számára a művészet mindenekeelőtt való, szent dolog volt. Erre tette fel életét. Több művészgeneráció, amely az alatt a negyedszázad alatt (1945-1970) a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt, Barcsayt máig büszkén vallja mesterének. Aki kapcsolatba került vele, tapasztalhatta, hogy festői szigora milyen mély érzésű, melegszívű embert takart. A tehetséget Isten ajándékának tartotta. A tehetség kötelez, a tehetség felelősség, a tehetséggel nem élhet vissza senki. Szomorú volt, ha egy volt növendéke pályája során a könnyebb ellenállás irányába pa-

zarolta el tehetségét. Barcsayt az tette különlegessé, hogy egyesült benne a tudósi és művészi véna. Ezt egész munkássága tükrözi. Ő is a legnagyobb tanítómestertől, a Természettől indult. Életútja hiteles és követhető. Soha nem a felületen kapirgált, nem optikai illúziókra törekedett, motívumait képpé írta, fogalmazta át, hangsúlya a szerkezetre irányult. Lényeglátását színvilága tette hitelessé. A csak rá jellemző súlyos okkerek és barnák szülőföldjére, az erdélyi balladák világára emlékeztetnek. Képei a mesét, a szto-

rit nélkülözik. Mondanivalója mélyebb, a formák költészete. Amikor utolsó korszakában eljutott az absztrakcióig, képei soha sem stílusteóriák szüleményei, hanem mély férfi lírával hitelesítettek. Monumentalitásának ebben van a titka, mert mindig csak tiszta festői eszközökkel dolgozott.

Sorsom ajándékának tartom, hogy közel négy évtizeden át barátságával kitüntetett.

Kelt: Szentendrén, 2014. január 14-én, a Mester születésnapján.

Részlet a Művészeti anatómiából